

การเรียนการสอนทักษะการอิมโพรไวส์แซกโซโฟนแจ๊สในระดับปริญญาบัณฑิต

The Instruction of Jazz Saxophone Improvisation Skill for Undergraduate Students

ธวาทิต เกิดศรี¹, ภัทรภร พลิตากุล²

Thawatit Kerd Sri¹ Pattaraporn Plitakul²

^{1,2}มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{1,2}Silpakorn University

E-mail : ¹note.su.jazz@gmail.com

(Received : Aug 26, 2025 Revised : Nov 21, 2025 Accepted : Nov 24, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนทักษะการอิมโพรไวส์แซกโซโฟนแจ๊ส ในระดับปริญญาบัณฑิต ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับการเก็บข้อมูลใช้เครื่องมือวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตการณ์การเรียนการสอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเลือกแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม 1) อาจารย์ประจำหลักสูตร 2) อาจารย์ผู้สอนเครื่องเอกแซกโซโฟน และ 3) ผู้เรียนเครื่องเอกแซกโซโฟน โดยสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาค้นคว้าประกอบการเรียนการสอนทักษะการอิมโพรไวส์แซกโซโฟนแจ๊สในระดับปริญญาบัณฑิต แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้สอนมีความรู้ ทักษะ ทั้งด้านการสอนและศาสตร์เฉพาะทางด้านวิชาชีพดนตรี รวมถึงจรรยาบรรณวิชาชีพครู 2) ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาบัณฑิต สำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติ 3) เนื้อหาสาระประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดเนื้อหาสาระ และการจัดลำดับเนื้อหาสาระ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้และทักษะเป็นทิศทางในการกำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน และ 4) การเรียนการสอนประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และการวัดและประเมินผล เป็นสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลให้เกิดเป็นกระบวนการของการจัดการศึกษา

คำสำคัญ : การเรียนการสอน, อิมโพรไวส์, แซกโซโฟน, ปริญญาบัณฑิต

Abstract

This research aims to examine the teaching and learning condition of jazz saxophone improvisation skill. This study employed a qualitative research design, using purposive sampling to select informants. The participants were organized into three groups, each consisting of three individuals: program faculty members, jazz saxophone performance instructor, and undergraduate students majoring in saxophone. Data were collected through interviews and classroom observation, and subsequently analyzed using inductive methods.

The results of this research are as follows: The teaching and learning of jazz saxophone improvisation skills are influenced by four key components: 1) instructors' knowledge, skills, and professional ethics; 2) learners' knowledge, skills, ethics, and personal attributes in line with undergraduate learning outcomes; 3) the content, including objective, material selection, and sequencing; and 4) the teaching process, encompassing instructional activities, learning resources, and assessment methods.

Keywords : Instruction, Improvisation, Saxophone, Undergraduate

บทนำ

ดนตรีแจ๊สได้เข้ามามีบทบาทในประเทศไทยช่วงสมัยรัชกาลที่ 7 โดยวง “เรนโบว์” ก่อตั้งโดย หลวงสุขุมมนัยประดิษฐ์ ซึ่งเป็นที่นิยมของผู้ที่ชอบในการฟังเพลงและการเต้นรำในเปียร์ฮอลล์ (พูนพิศ อมาตยกุล, เอกสารอัตสำเนา 2549) อ้างถึงใน ญัฐยา นัจจนาวากุล, 2555) การเรียนรู้ดนตรีแจ๊สเริ่มจากแผ่นเสียงของศิลปินแจ๊สที่มีชื่อเสียงผ่านบทเพลงแจ๊สมาตรฐานตามความนิยมในเวลานั้น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถ่ายทอดระหว่างนักดนตรีที่มีความสามารถ และประสบการณ์ใช้แนวคิดจากการบรรเลงต้นฉบับและการบรรเลงอิมโพรไวส์จากศิลปินที่มีชื่อเสียง ในปี พ.ศ. 2541 มีการเปิดสอนหลักสูตรดนตรีแจ๊สและจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาดนตรีแจ๊สเป็นแห่งแรก โดยวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และวิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต ในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งเนื้อหาสาระดนตรีของหลักสูตรวิชาดนตรีแจ๊สนั้นจะครอบคลุมในส่วนของปฏิบัติเครื่องดนตรี การรวมวงทั้งวงเล็กและวงใหญ่ การเรียนสไตล์ทักซ์ ประวัติศาสตร์ดนตรีแจ๊ส การประพันธ์เพลงแจ๊ส และทฤษฎีดนตรีแจ๊ส ในช่วงเวลาต่อมายังพบว่ามหาวิทยาลัยอื่น ๆ ได้ปรับปรุงหลักสูตรโดยเพิ่มกลุ่มวิชาดนตรีแจ๊สและแขนงดนตรีแจ๊สเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน แต่การจัดการเรียนการสอนยังเน้นหลักสูตรดนตรีคลาสสิกเป็นหลัก โดยเนื้อหาสาระดนตรีของหลักสูตรเปิดสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีแจ๊ส เช่น วิชาทฤษฎีดนตรีแจ๊ส วิชาหลักการอิมโพรไวส์ เป็นต้น เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญแก่ผู้เรียนและเป็นรากฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต (กมลธรรม เกื้อบุตร, 2564) วิชาดนตรีแจ๊สจัดอยู่ในสาขาศิลปกรรมศาสตร์กลุ่มวิจิตรศิลป์กลุ่มสาขาวิชาดุริยางคศิลป์ โดยโครงสร้างของหลักสูตรวิชาดนตรีแจ๊สของแต่ละมหาวิทยาลัยถูกจัดทำขึ้นภายใต้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาศิลปกรรมศาสตร์โดยมุ่งเน้นมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต (Program Learning Outcomes) เพื่อประกันคุณภาพในกระบวนการผลิตบัณฑิตโดยมีผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิ 4 ด้าน ได้แก่ 1. ความรู้ 2. ทักษะ 3. จริยธรรม และ 4. ลักษณะบุคคล (ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา, 2565) การจัดการเรียนการสอนดนตรีแจ๊สในประเทศไทยมีรูปแบบเนื้อหาหลักสูตรของตะวันตกมาปรับใช้โดยประกอบด้วย รายวิชาทฤษฎีดนตรีแจ๊ส (Jazz Theory) วิชาหลักการอิมโพรไวส์แจ๊ส (Jazz Improvisation) วิชาปฏิบัติเครื่องดนตรีเอก (Major Instrument) และ วิชารวมนวงแจ๊ส (Jazz Ensemble) (กิตติธัช สำเภาทอง, 2555) ซึ่งการเรียนการสอนมีองค์ประกอบแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้สอน 2) ผู้เรียน 3) เนื้อหาสาระ และ 4) การเรียนการสอน (ทิศนา ขัมมณี, 2564; สุพิน บุญชูวงศ์, 2543; อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553; Steiner, 1988; Tyler, 1949 อ้างถึงใน Madaus and Stufflebeam, 1989)

แซกโซโฟนมีบทบาทสำคัญในยุคบีบ๊อบจากกลุ่มนักดนตรีแจ๊สที่นำความนิยมในสมัยใหม่มาพัฒนารูปแบบของการบรรเลงดนตรีแจ๊สให้มีการอิมโพรไวส์ที่ชัดเจนและโดดเด่น ซึ่งเกิดจากการร่วมบรรเลงด้วยกันหลังจากที่เลิกงานในคลับเต้นรำ (Afterhours jam sessions) ของนักดนตรีที่มาจากวงบิ๊กแบนด์ มีลักษณะการบรรเลงอิมโพรไวส์ในทำนองที่รวดเร็ว นักดนตรีจะต้องมีการฝึกฝนทักษะการอิมโพรไวส์อย่างชำนาญ (Gioia, 2011) การเรียนการสอนทักษะการอิมโพรไวส์แซกโซโฟนแจ๊สในระดับปริญญาบัณฑิต เป็นการพัฒนาความรู้ ความสามารถ เพื่อส่งเสริมความเป็นนักดนตรีแจ๊สของผู้เรียน หรือสามารถนำองค์ความรู้ในสาขาวิชาที่ได้ศึกษามานั้นไปประกอบอาชีพเป็นตามบริบทของตนเอง เช่น ครูผู้สอนดนตรี นักประพันธ์เพลง และศิลปิน เป็นต้น ในการเรียนการสอนในระดับปริญญาบัณฑิตจึงมีความสำคัญต่อผู้เรียนกับการดำเนินชีวิตในการประกอบอาชีพต่อสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ในระดับปริญญาบัณฑิตเป็นการศึกษาระดับที่สาม (Tertiary Education) หรือการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษา (Post-Secondary Education) ผู้เรียนจะเริ่มต้นเรียนรู้ในระดับนี้ตั้งแต่อายุประมาณ 17-18 ปีเป็นต้นไป (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2562) ซึ่งในช่วงวัยนี้เป็นระยะเวลาในการวางรากฐานชีวิตผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบกับการเรียนดนตรีอย่างจริงจังในฐานะวิชาชีพของตนเอง สามารถเรียนรู้และฝึกทักษะทางด้านดนตรีได้อย่างมีความหมายโดยครูผู้สอน (ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์, 2541) ผู้ที่เลือกเรียนดนตรีในระดับปริญญาบัณฑิตจึงต้องมีความสามารถทักษะทางด้านดนตรีที่ดี มีการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาการที่โดดเด่นและสามารถปฏิบัติทักษะดนตรีได้อย่างสมบูรณ์

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้จัดการเรียนการสอนหลักสูตรดนตรีแจ๊สเพื่อพัฒนาผู้เรียนทางด้านทักษะและผลิตบัณฑิตสู่วงการดนตรีแจ๊ส การศึกษางานวิจัยว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีแจ๊สในประเทศไทย การศึกษาทำนองอิมโพรไวส์แซกโซโฟนในรูปแบบ “แจ๊สไทย” ของศิลปินชาวไทย (สมพงษ์ ทองคำ, 2544) การพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิสาขาวิชาดนตรีแจ๊สระดับอุดมศึกษา (ศักดิ์ระพี รักตประจิต, 2558) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์และกระบวนการเรียนการสอนกีตาร์แจ๊ส (ปองภพ สุกิตติวงศ์, 2556; วิพุธ ตั้งแตง, 2562) เกณฑ์การประเมินทักษะการอิมโพรไวส์ในดนตรีแจ๊ส (ศิวกร หัตถกิจวิโร, 2562) รวมถึงงานวิจัยที่นำเสนอแนวทางจัดการเรียนรู้อิมโพรไวส์แบบอิสระ (ฐาณิศร์ สีนธรัตน์, 2563) ที่เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดนตรีแจ๊สและการอิมโพรไวส์ แต่ปัจจุบันงานวิจัยในการศึกษาการเรียนการสอนทักษะการอิม

โพรไวส์แซกโซโฟนแจ๊สยังมีจำนวนน้อย ซึ่งงานวิจัยที่นำเสนอผู้วิจัยเห็นว่าการเรียนการสอนทักษะโพรไวส์แซกโซโฟนแจ๊สในระดับปริญญาบัณฑิต จะเป็นองค์ความรู้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษาดนตรีแจ๊สในประเทศไทย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนที่จะนำเอาวิจัยนี้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการสอนทักษะการโพรไวส์แซกโซโฟนแจ๊สในระดับปริญญาบัณฑิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนทักษะการโพรไวส์แซกโซโฟนแจ๊สในระดับปริญญาบัณฑิต

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และแบบสังเกต จากผู้เชี่ยวชาญในด้านการสอนทักษะการโพรไวส์แซกโซโฟนแจ๊สในระดับปริญญาบัณฑิต ลักษณะคำถามปลายเปิดมีข้อกำหนดที่ชัดเจน โดยสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลแบบเจาะลึกรายบุคคล รวมถึงศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมเพื่อนำมาอธิบายในเชิงทฤษฎีที่สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งออกเป็น 1) การโพรไวส์และดนตรีแจ๊ส 2) องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน 3) หลักสูตรดนตรีในระดับปริญญาบัณฑิต 4) การศึกษา 4.0 5) การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ และ 6) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1. อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 3 คน 2. อาจารย์สอนเครื่องเอกแซกโซโฟน จำนวน 3 คน และ 3. ผู้เรียนในระดับปริญญาตรีเครื่องเอกแซกโซโฟน จำนวน 3 คน ซึ่งมีเกณฑ์คุณสมบัติดังนี้

2.1 อาจารย์ประจำหลักสูตร ที่มีคุณสมบัติตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาดนตรีแจ๊ส มีภาระหน้าที่ในการบริหารและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน มีประสบการณ์ทางด้านการเรียนการสอนวิชาดนตรีแจ๊ส มีผลงานทางวิชาการ บทความ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีแจ๊สหรือทักษะการโพรไวส์ อย่างน้อย 1 รายการ ในรอบ 5 ปีย้อนหลัง

2.2 อาจารย์สอนปฏิบัติเครื่องเอกแซกโซโฟน สอนในมหาวิทยาลัยที่เปิดทำการเรียนการสอนสาขาหรือวิชาเอกดนตรีแจ๊สในระดับปริญญาตรี เป็นอาจารย์ประจำมีประสบการณ์ด้านการสอนไม่น้อยกว่า 6 ปี และมีผลงานทางวิชาการและผลงานสร้างสรรค์ 1 รายการ ในรอบ 5 ปีย้อนหลัง

2.3 ผู้เรียนในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-4 เป็นผู้เรียนในชั้นเรียนของอาจารย์ผู้สอนวิชาปฏิบัติเครื่องเอกแซกโซโฟนที่ผู้วิจัยคัดเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูล

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งเครื่องมือในการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1. แบบสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้เรียน และ 2. แบบสังเกตการเรียนการสอน

3.1 แบบสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้เรียน ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ข้อคำถามได้มาจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างลักษณะคำถามปลายเปิดมีข้อคำถามที่ชัดเจน ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

3.1.1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล แสดงให้เห็นถึงข้อมูลและหน้าที่รับผิดชอบสอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย ชื่อผู้ให้ข้อมูล ประวัติการศึกษา ประวัติการทำงาน และผลงานทางวิชาการ

3.1.2) ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนทักษะการอิมโพรไวส์แซกโซโฟนแจ๊ส และการเรียนการสอนเกี่ยวกับดนตรีแจ๊ส โดยกำหนดประเด็นในการเก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบการเรียนการสอนออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ผู้สอน 2) ผู้เรียน 3) เนื้อหาสาระ และ 4) การเรียนการสอน

3.2 แบบสังเกตการเรียนการสอน ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านพฤติกรรมร่วมกับแบบสัมภาษณ์ เพื่อสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนขณะทำการเรียนการสอน มีการกำหนดโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาองค์ประกอบทางการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ แนวคิดการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลนำมาสร้างแบบสังเกตการเรียนการสอน โดยบันทึกวิดีโอร่วมเพื่อให้เห็นถึงการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างเป็นธรรมชาติ

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ตรวจสอบในด้านประเด็นคำถามและเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลให้มีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และนำเครื่องมือวิจัยไปเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับผู้ให้ข้อมูลจริง ต่อมานำข้อบกพร่องเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษารับข้อเสนอแนะในการปรับแก้ไข เพื่อให้เครื่องมือวิจัยมีความตรงและสอดคล้องก่อนจะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจริง

4. การขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ผู้วิจัยรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้จัดทำโครงร่าง สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ให้มีความสมบูรณ์ เพื่อยื่นขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานมาตรฐานการวิจัยในคน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ระยะเตรียมการ ผู้วิจัยติดต่อผู้ให้ข้อมูลเป็นการส่วนตัว เมื่อผู้ให้ข้อมูลตอบรับผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลแก่ผู้ให้ข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ หลังจากนั้นทำการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ในการเข้าสัมภาษณ์ และตารางวันที่ผู้ให้ข้อมูลทำกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน

5.2 ระยะเข้าถึงข้อมูล ผู้วิจัยเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นระยะเวลา 1 เดือน ตามวันเวลาที่ได้ทำการนัดหมายกับผู้ให้ข้อมูล และขอลงนามยอมรับการเข้าร่วมการวิจัย โดยเก็บข้อมูลผ่านการพูดคุยเพื่อให้ได้ข้อมูลจากอาจารย์และนักศึกษาอย่างเป็นธรรมชาติเกิดความผ่อนคลายเพื่อบรรยากาศที่ดีในระหว่างทำการสัมภาษณ์ ไม่ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความอึดอัดหรือไม่สบายใจในการให้ข้อมูล โดยแต่ละครั้งใช้เวลา 1 ชั่วโมง ซึ่งผู้วิจัยขอทำการบันทึกวิดีโอระหว่างการสัมภาษณ์ และการสังเกตการเรียนการสอน

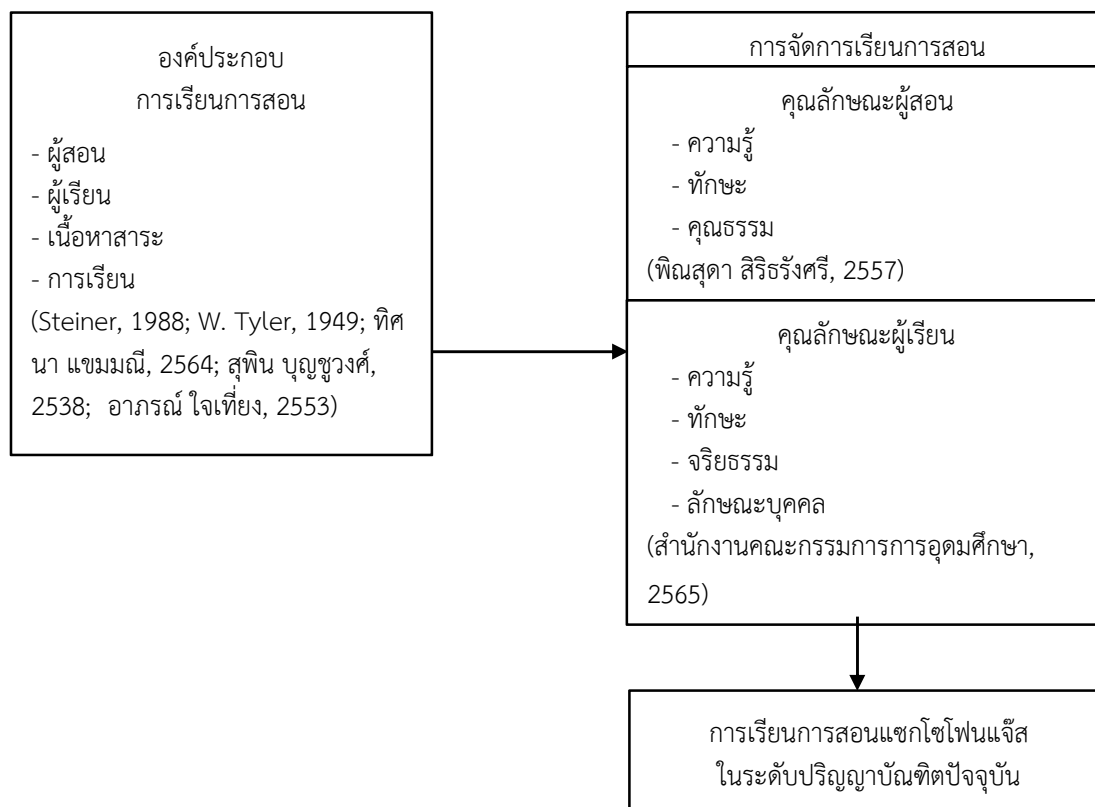
5.3 ระยะจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการควบคุมระยะเวลาเข้าถึงข้อมูล โดยผู้วิจัยทำการถอดความจากข้อมูลแบบวนซ้ำจำนวนหลายรอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดมากที่สุด รวมทั้งการสังเกตออกทางพฤติกรรม คำพูดที่ใช้ในการสื่อสารสนทนา สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนการสอน และการตอบคำถามในการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นจัดระเบียบข้อมูลให้ตรงกับประเด็นที่กำหนดไว้ และคัดเลือกข้อมูลที่สำคัญเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่ไปพร้อมกับเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์รายบุคคลจากอาจารย์ นักศึกษา และแบบสังเกตการเรียนการสอนวิชาชีพปฏิบัติเครื่องเอกแซกโซโฟนแจ๊ส วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยโดยการถอดความแบบวนซ้ำหลายรอบ แยกข้อมูลให้ตรงกับประเด็นที่กำหนด และนำข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การตีความให้ความหมายอย่างพินิจพิเคราะห์เพื่อตอบคำถามการวิจัยในครั้งนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : ผู้วิจัย

ผลการงานวิจัย

จากการศึกษาองค์ประกอบการเรียนการสอนทักษะการอิมโพรไวส์แซกโซโฟนแจ๊สในระดับปริญญาบัณฑิต ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ 1) ผู้สอน 2) ผู้เรียน 3) เนื้อหาสาระ และ 4) การเรียนการสอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผู้สอน

ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นของผู้สอนแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ด้านความรู้ ผู้สอนมีความรู้ประกอบด้วย

1) การวิเคราะห์ผู้เรียน รู้จักผู้เรียนของตนเองเป็นรายบุคคลวิเคราะห์ผู้เรียนทั้งด้านความรู้และทักษะการปฏิบัติ เรียนรู้บทเพลงแจ๊สในแต่ละยุคสมัย เข้าใจในลักษณะของเสียงและวิธีการอิมโพรไวส์ของนักแซกโซโฟนแจ๊ส มีเทคนิคการเล่นแซกโซโฟนในทักษะการตัดสินใจให้มีความสัมพันธ์กับการใช้นิ้วให้ตรงกับจังหวะและให้ความรู้สึกสวิง เพื่อให้การอิมโพรไวส์แซกโซโฟนเกิดสำเนียงภาษาของดนตรีแจ๊ส รวมถึงความพร้อมที่ครอบคลุมทั้งด้านกายภาพ จิตใจ และแรงจูงใจในการเรียนรู้ เป็นปัจจัยหลักที่ผลักดันภายในต่อการเรียนรู้ดนตรีแจ๊ส 2) รู้ เข้าใจ และมีประสบการณ์ในการจัดทำหลักสูตร ผู้สอนมีประสบการณ์ในการจัดทำหลักสูตรที่มีรากฐานจากองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ดนตรีแจ๊ส เข้าใจวัตถุประสงค์ของเนื้อหาสาระที่สอน จัดวางลำดับให้สอดคล้องกับพัฒนาการการอิมโพรไวส์ ตั้งแต่ดนตรีบลูส์ที่มีลักษณะการอิมโพรไวส์แบบถาม-ตอบ พัฒนาสู่ยุคบีบ๊อบที่มีความซับซ้อนในด้านเสียงประสาน มีการใช้คอร์ด ii-V นอกทฤษฎีเสียง เพิ่มบันไดเสียงอัลเทอร์ และโมดัลแจ๊ส ที่มีลักษณะการอิมโพรไวส์โดยใช้โหมดตามการดำเนินคอร์ดของบทเพลง นำมาจัดทำเป็นหลักสูตรเพื่อใช้ในการเรียนการสอน 3) วิธีการสอน ผู้สอนจะใช้แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบวินิฉัยผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้วิธีการบรรยายบอกกล่าว อธิบายข้อมูลในเชิงทฤษฎีดนตรี วิธีการสาธิตในการปฏิบัติ เพราะผู้สอนต้องคอยแนะนำการซ่อมเทคนิคแซกโซโฟน การวางนิ้วในการเล่นโน้ต แพทเทิร์นบันไดเสียง อาปาจิโอ และลักษณะของเสียงที่ทำให้เกิดความรู้สึกสวิงสัมพันธ์กับแนวคิดในการอิมโพรไวส์ และใช้

วิธีการสอนแบบร่วมมือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาสาระหรือสื่อการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และ 4) บริบทและความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของโลก ผู้สอนมีแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนตั้งอยู่บนความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และให้ความสำคัญกับรายวิชาฝึกประสบการณ์โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง และยังเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนให้ตอบสนองต่อความต้องการของการจ้างงาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้ในตัวผู้สอนทั้งศาสตร์การสอนและศาสตร์ทางวิชาชีพ

1.2 ด้านทักษะ ผู้สอนมีทักษะประกอบด้วย 1) ทักษะการปฏิบัติแซกโซโฟน เป็นการปฏิบัติทักษะเทคนิคเฉพาะของแซกโซโฟน การควบคุมคุณภาพเสียงและมีเสียงที่ตรง การเล่นบันไดเสียง การเล่นอาปาลิโอ การตัดลิ้น และการวางนิ้ว เทคนิคการเล่นโน้ตประดับ รวมไปถึงการฝึกซ้อมแบบฝึกหัด และแพทเทิร์น เพื่อพัฒนาทักษะ ความคล่องตัว ฝึกซ้อม “ลิกค์” รูปแบบประโยค วลี ในทำนองที่เป็นภาษาแจ๊ส เพื่อนำไปสู่วิธีคิดในการสร้างทำนองการอิมโพรไวส์ 2) ทักษะการอิมโพรไวส์ การเล่นจังหวะสวิง การเล่นโน้ตไตรแอดตามประเภทของคอร์ด เมเจอร์ ไมเนอร์ ดิมีนิช หรืออ็อกเมนเท็ด การเชื่อมโยงเสียงเข้ากับทฤษฎีเกิดทักษะการได้ยินทิศทางการดำเนินคอร์ดตามเสียงประสาน นำเสนอแนวคิดการอิมโพรไวส์จากการดำเนินคอร์ด การเลือกใช้บันไดเสียงและโหมด การใช้ “ลิกค์” บนการดำเนินคอร์ด การสร้างประโยคจากเสียงประสานในบทเพลง เลือกใช้แพทเทิร์นตามบริบทของบทเพลง รวมถึงสอนการเชื่อมโยงกับอารมณ์ความรู้สึกซึ่งเข้าถึงจิตวิญญาณของความเป็นดนตรีแจ๊ส สภาวะภายในที่ได้ทั้งความรู้สึก การเชื่อมโยงกับอารมณ์ และความรู้สึกซึ่งทางจิตวิญญาณ 3) ทักษะการสอน ผู้สอนได้จัดวางโครงสร้างการฝึกซ้อมทักษะพื้นฐานอย่างเป็นระบบ เช่น การเล่นโน้ตไตรแอด หรือเซเวนคอร์ดในเพลงบลูส์และบทเพลงแจ๊ส เป็นโน้ตตัวดำเพื่อเกิดการได้ยินเสียงประสานในคอร์ดเพลง เล่นอาปาลิโอเป็นโน้ตเข้บทหนึ่งขึ้นต่อเนื่องกันทั้งเพลง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและสามารถนำไปสู่การอิมโพรไวส์ และการเลือกใช้บันไดเสียงหรือโหมดเพื่อเป็นการสร้างแนวทำนองจากการดำเนินคอร์ดของบทเพลง

1.3 ด้านคุณธรรม ผู้สอนมีความเมตตา เอาใจใส่ ส่งเสริมผู้เรียน ในการจัดการเชิงนโยบายเชิงโครงสร้างหลักสูตรที่มองถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ เข้าใจในปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและยังส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ ที่ถูกต้องตามบทบาทหน้าที่ของผู้สอนอย่างเต็มความสามารถและความตั้งใจ สะท้อนถึงจรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสมแก่ผู้เรียน

2. ผู้เรียน

ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นของผู้เรียนแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความรู้ ผู้เรียนมีความเข้าใจโครงสร้างพื้นฐานของเพลง มีความรู้ในเชิงทฤษฎีใส่ใจในรายละเอียดของบทเพลงที่ตนเองกำลังศึกษา ซึ่งความเข้าใจในโครงสร้างของบทเพลงจะเป็นรากฐานที่สำคัญในการฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดทักษะการบรรเลงอิมโพรไวส์แซกโซโฟน มีความรู้ที่จำเป็นเพียงพอต่อการนำไปปฏิบัติ เข้าใจและสามารถประยุกต์ต่อยอดปรับใช้ความรู้ในการทำงานและการพัฒนาทักษะของตนเองอย่างเป็นระบบ

2.2 ทักษะ ความสามารถในการเล่นแซกโซโฟน การฝึกซ้อมบันไดเสียง อาปาลิโอ โหมด และแพทเทิร์น เกิดความคล่องตัวระหว่างการวางนิ้วและการตัดลิ้นให้สัมพันธ์กันเป็นสิ่งสำคัญในการจดจำของกล้ามเนื้อให้เกิดความแม่นยำในการเล่นโน้ต การฝึกเล่นโน้ตไตรแอดในลักษณะเบสไลน์และการเล่นเซเวนคอร์ดอย่างต่อเนื่องเป็นเข้บทหนึ่งขึ้นตามการดำเนินคอร์ด เช่น ii-V-I และ iib5-Vb9-i ซึ่งเป็นกระบวนการพื้นฐานในการอิมโพรไวส์ การฝึกซ้อม “ลิกค์” ในการดำเนินคอร์ด ii-V-I ทั้ง 12 คีย์ ที่เป็นวลีภาษาแจ๊ส เกิดความชำนาญในการปฏิบัติที่นำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะการทำงานที่หลากหลาย และทักษะการใช้เทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นการบรรเลงอิมโพรไวส์ในดนตรีประเภทอื่น ๆ หรือการประพันธ์เพลงในรูปแบบที่มีความเฉพาะของตนเอง

2.3 จริยธรรม การมีวินัยและความรับผิดชอบต่องานถึงบทบาทของตนเอง ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะนิสัย ประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนร่วมงาน และหลีกเลี่ยงการกระทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องกาของสังคมและกฎหมาย การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของบุคคลอื่น การกระทำผิดต่อสัญญาจากผู้จ้างงาน

2.4 ลักษณะบุคคล ผู้เรียนมีค่านิยมในตนเอง แสดงถึงคุณค่าของตนเอง มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนสามารถพัฒนาตัวตนผ่าน การอิมโพรไวส์แซกโซโฟนได้อย่างอิสระ กล้าแสดงออกในความเป็นเอกลักษณ์ สำเนียงการบรรเลง การสร้างสรรค์ทำนองการอิมโพรไวส์ ที่ เกิดจากการสังสมจากการได้ยินภายในและตกผลึกจากการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ สร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะการแสดงเพื่อการ ดำรงชีวิตในการประกอบอาชีพผู้สอยงานอาชีพของตนเอง

3. เนื้อหาสาระ

ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นของเนื้อหาสาระแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) ด้านพุทธิพิสัย คือการเข้าใจโครงสร้างในบทเพลงแจ๊สทั้งการดำเนิน คอร์ดและเสียงประสาน สามารถนำวิธีการฝึกซ้อมไปใช้กับบทเพลงอื่น และ 2) ด้านทักษะพิสัย การให้ผู้เรียนเกิดทักษะการอิมโพรไวส์ และ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เชื่อมโยงไปสู่แวดวงดนตรีอื่น ๆ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการเป็นนักดนตรีอาชีพในยุคปัจจุบัน

3.2 การกำหนดเนื้อหาสาระ ประกอบด้วย 1) รายวิชาบังคับ ผู้เรียนจำเป็นต้องผ่านการเรียนรู้และฝึกซ้อมในเนื้อหา สาระของรายวิชานี้อย่างเข้มข้น ที่เริ่มจากสิ่งที่ย่างไปจนถึงสิ่งที่มีความซับซ้อนในการอิมโพรไวส์ ที่มีรากฐานจากดนตรีบลูส์และมีการพัฒนา ต่อเนื่องตามรูปแบบแต่ละยุคสมัย และ 2) รายวิชาปฏิบัติ เป็นเนื้อหาสาระที่เน้นการพัฒนา ทักษะแซกโซโฟน ทักษะการอิมโพรไวส์ และ การเข้าถึงจิตวิญญาณความเป็นดนตรีแจ๊สไปพร้อมกันอย่างสมดุล โดยยึดตัวบทเพลงที่ใช้สอนในรายวิชาปฏิบัติเครื่องเอกแซกโซโฟนเป็น เป้าหมายหลักในการฝึกซ้อม

3.3 การจัดลำดับเนื้อหาสาระ ประกอบด้วย 1) รายวิชาปฏิบัติ มีการลำดับเนื้อหาสาระมุ่งเน้นการฝึกทักษะปฏิบัติทาง ดนตรี บทเพลงที่จะต้องเรียนรู้ การเล่นบันไดเสียง อาปาลิโอ การถอดเสียงจากคิลปินแจ๊สเพื่อศึกษาแนวคิดวิธีการบรรเลงอิมโพรไวส์ และ 2) รายวิชาทฤษฎี การจัดลำดับความรู้เชิงทฤษฎีในบทเพลง เช่น บลูส์ บีบ๊อบ หรือโมดัลแจ๊ส เป็นส่วนสำคัญในการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนา ทักษะการอิมโพรไวส์แก่ผู้เรียน เกิดความรู้ ความเข้าใจ ควบคู่ไปสู่การปฏิบัติฝึกซ้อม ในลักษณะของการอิมโพรไวส์มันจำเป็นต้องสร้างสรรค์ เสียงของการเล่นในลักษณะของตัวเองได้ เช่น สำเนียง สไต้ล ของตัวเอง

4. การเรียนการสอน

ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นของการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 กิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) การฟัง เป็นกระบวนการที่เกิดจากการสังสมข้อมูลหรือประสบการณ์ การฟังอย่างลึกซึ้ง ผู้เรียนจำเป็นต้องมีกระบวนการเรียนรู้จากการฟัง การสังเกต และการซึมซับ 2) การร้องและปฏิบัติเครื่อง โดยเริ่มจาก การร้องทำนอง ร้องเสียงเบส แล้วจึงค่อยฝึกซ้อมไดรแอดโน้ตกับแซกโซโฟนเพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงเสียงกับทฤษฎี 3) การถอดโน้ตจากคิลปิน เป็นกระบวนการเรียนรู้เชิงลึกเพื่อให้เข้าใจว่าคิลปินท่านนั้นมีแนวคิด เทคนิค และการใช้เสียงอย่างไร 4) การประชุมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรม “Workshop” และ “Masterclass” การได้เห็นตัวอย่างจริงจากผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพและได้เรียนรู้ผ่านการสาธิต อธิบาย และมีส่วนร่วมใน การปฏิบัติ 5) การประชุมเชิงวิชาการ ซึ่งครอบคลุมทั้งการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ แนวปฏิบัติ เป็นการสร้างแรงบันดาลใจระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และวิทยากรรับเชิญ และ 6) กิจกรรมส่งเสริมนอกชั้นเรียน การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงในสถานการณ์จริง การออกไปแสดงกับ วงดนตรีจริงคือสิ่งที่หล่อหลอมความเข้าใจและทักษะอย่างแท้จริง

4.2 สื่อการสอน ประกอบด้วย 1) หนังสือแบบฝึกหัด เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงองค์ความรู้ได้อย่างเป็น ระบบและมีหลักการ ช่วยกำหนดกรอบความรู้ ลำดับการเรียนรู้ ใช้ประกอบในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการ และเป็น แหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ และ 2) สื่อดิจิทัล แหล่งข้อมูลทางออนไลน์มีความหลากหลายและเข้าถึงได้ง่าย มีบทบาทสำคัญช่วยให้ ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น และเพิ่มแรงจูงใจในการฝึกซ้อมเชิงบวกแก่ผู้เรียน

4.3 การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 1) วิธีการประเมินผล ยึดบริบทการเรียนรู้เชิงปฏิบัติของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และมีการกำหนดข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อเกิดความเข้าใจตรงกันในเกณฑ์การ ประเมิน 2) ทักษะการประเมินผล ทักษะและประสบการณ์ในการฟังและวิเคราะห์และการใช้เกณฑ์ ทั้ง “เกณฑ์ที่จับต้องได้” และ “การ รับรู้เชิงประสบการณ์” 3) การวัดและประเมินผลก่อนเรียน เป็นกระบวนการประเมินผู้เรียนก่อนจะเข้าทำการเรียนการสอนดนตรี ประเมิน ศักยภาพ ทักษะพื้นฐาน หรือความเหมาะสมของผู้เรียน 4) การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน ผ่านการมอบหมายการบ้านเชิงปฏิบัติ

ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ และทักษะพื้นฐานทางเทคนิคที่เป็นรากฐานสำคัญของการเรียนดนตรี ยังแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และฝึกทักษะปฏิบัติระยะยาวของผู้เรียน และ 5) การวัดและประเมินผลหลังเรียน เป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน โดยมีกำหนดหัวข้อเกณฑ์ คือ วัดการตีความและอิมโพรไวส์บทเพลง วัดทักษะเทคนิคพื้นฐานการปฏิบัติทักษะบันไดเสียงและอาปจีโอ วัดความสามารถการถอดโน้ตและวิเคราะห์จากการทำทรานสคริปชัน และวัดความสามารถในการอ่านโน้ตแบบฉับพลัน เป็นเกณฑ์สำคัญในการตัดสินผลการเรียน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการศึกษาองค์ประกอบการเรียนการสอนทักษะการอิมโพรไวส์แซกโซโฟนแจ๊สในระดับปริญญาบัณฑิต แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น สามารถอภิปรายผลตามประเด็นได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ผู้สอน จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้สอนประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และคุณธรรม จัดการเรียนการสอนโดยมีการจัดลำดับเนื้อหาสาระจากพื้นฐานไปสู่ขั้นสูง วิเคราะห์ให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคลทั้งข้อดีและข้อจำกัดของผู้เรียน เพื่อใช้ในการทำแผนการสอนให้แก่ผู้เรียนเฉพาะเป็นรายบุคคล ซึ่งคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามเอกัตภาพ (Karin & Berger, 1974) เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในชั้นเรียนโดยผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยใช้วิธีการสอนโดยการสาธิตการบรรเลงอิมโพรไวส์ให้ผู้เรียนได้สังเกต และการใช้วิธีการสอนโดยกรณีตัวอย่างจากศิลปินแจ๊ส เรียนรู้แนวคิดจากมุมมองของศิลปินเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนปรับใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละบุคคล ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการกระตุ้นทั้งด้านความคิดและทักษะที่จำเป็นต่อการใช้งานจริง การวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลเป็นแนวทางสำคัญที่ผู้สอนวางแผนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน เป็นวิธีการช่วยลดช่องว่างระหว่างผู้เรียนที่มีพื้นฐานต่างกันและส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่

ประเด็นที่ 2 ผู้เรียน จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้เรียนประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล ซึ่งผู้เรียนมีความรู้ในเชิงทฤษฎีดนตรีสามารถนำสู่การฝึกซ้อมให้เกิดชำนาญในการอิมโพรไวส์แซกโซโฟน ประพฤติตนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม เกิดค่านิยมที่บ่งบอกถึงลักษณะบุคคลและมีทักษะการอิมโพรไวส์แซกโซโฟนแจ๊สเฉพาะของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา (2565) กล่าวว่า ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษา การอบรม หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติ หรือการเรียนรู้จริงในที่ทำงานระหว่างการศึกษามีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของหลักสูตร สถาบัน วิชาชีพ ประเทศ และบริบทโลก เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณวุฒิเป็นมาตรฐานระดับปริญญาตรีที่สามารถผลิตบัณฑิตออกสู่สังคมการทำงาน ตอบโจทย์ต่อผู้ว่าจ้างได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ตามมาตรฐานคุณวุฒิ เป็นแนวทางที่ช่วยหล่อหลอมให้ผู้เรียนเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณธรรมและสามารถปรับตัวได้ดีในสังคมปัจจุบัน มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ ความรับผิดชอบ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้ผู้เรียนสามารถตอบโจทย์ความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 3 เนื้อหาสาระ จากผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาสาระมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการอิมโพรไวส์ตามยุคสมัยของวัฒนธรรมดนตรีแจ๊ส มีวัตถุประสงค์ของเนื้อหาสาระเป็นตัวกำหนดทิศทางของการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้สอนกำหนดเนื้อหาสาระได้อย่างเหมาะสม ใช้วิธีการสอนตรงตามเป้าหมายทั้งด้านความรู้และทักษะปฏิบัติ จัดทำแผนการสอนให้มีความครอบคลุมของเนื้อหาสาระและเป็นไปตามระยะเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติธัช สำเภาทอง (2555) กล่าวว่า เนื้อหาหลักสูตรดนตรีแจ๊สในประเทศไทยเป็นการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของทางตะวันตกมาปรับใช้ โดยประกอบด้วยเนื้อหาวิชาทฤษฎีดนตรีแจ๊ส วิชาหลักการอิมโพรไวส์แจ๊ส วิชาปฏิบัติเครื่องดนตรีเอก และวิชารวมวงแจ๊ส เป็นรายวิชาหลักในระบบการศึกษาโดยกำหนดเนื้อหาและจัดลำดับความสำคัญในสิ่งที่ผู้สอนใช้ถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดการเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมทั้งความรู้เชิงทฤษฎีและปฏิบัติจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้จริง การวางแผนการสอนที่ชัดเจนเป็นไปตามลำดับขั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของเนื้อหาสาระได้อย่างเป็นรูปธรรม การบูรณาการระหว่างเนื้อหาสาระกับวิธีสอนที่เหมาะสมสามารถยกระดับคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรระดับชาติ

ประเด็นที่ 4 การเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2564) วิธีการสอนเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนอย่างเป็นลำดับคือ เตรียมการสอน ก่อนการสอน การสอน และการอภิปรายสรุป ใช้สื่อการสอนเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน แบบฝึกหัด และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้สะดวกทั้งด้านเทคนิคการปฏิบัติ การฟัง และการเข้าใจในเสียงประสานการดำเนินคอร์ส การถอดเสียงจากศิลปินแจ๊ส รวมถึงการเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของดนตรีแจ๊ส การวัดและประเมินผลเป็นบทสรุปทั้งหมดของการจัดการเรียนการสอน สะท้อนถึงการบรรลุตามผลลัพธ์การเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใด เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงทั้งระหว่างเรียน – หลังเรียนควบคู่กัน ผู้เรียนจะต้องผ่านกระบวนการฝึกซ้อมเพื่อเกิดทักษะการอิมโพรไวส์แซกโซโฟน การวัดและประเมินผลควรมีเกณฑ์การให้คะแนนอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ งามจิตต์ (2010) ผู้สอนควรมีวิธีการที่หลากหลาย เช่น แบบมาตรฐานประเมิน แบบรายการสำรวจ และเกณฑ์การประเมินแบบรูบริก งามจิตต์ (2560) กล่าวว่า ดนตรีเป็นการแสดงออกทางศิลปะจำเป็นต้องวัดและประเมินทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการเรียนรู้ผ่านกระบวนการและประสบการณ์ตรงเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ ความเข้าใจเชิงลึก และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง บรรยายภาคในชั้นเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ควบคู่ไปกับการประเมินผลที่เหมาะสมทั้งระหว่างเรียนและหลังเรียนเพื่อสะท้อนถึงพัฒนาการผู้เรียน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่ใช้กิจกรรมเป็นฐานควรได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 จากผลการวิจัยองค์ประกอบการเรียนการสอนทั้ง 4 องค์ประกอบ ผู้สอนและผู้เรียนเป็นองค์ประกอบด้านบุคคลที่เกิดปฏิสัมพันธ์ทางพฤติกรรม โดยอาจเกิดการพูดคุยโต้ตอบ การตั้งคำถาม และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผ่านเนื้อหาสาระและการเรียนการสอนที่มีความเชื่อมโยงกันส่งต่อไปยังผู้เรียน เพื่อเกิดกระบวนการเรียนรู้ตามบริบทในเชิงทฤษฎีการเรียนรู้และวิธีการสอน ที่ผู้สอนเลือกใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสมเพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนจะได้รับ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาสาระ และการเรียนการสอน เป็นความสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ เป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา

1.2 การนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรคำนึงถึงเป้าหมายของหลักสูตรและเนื้อหาสาระรายวิชา ในรายวิชาที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านทักษะปฏิบัติผู้สอนควรเน้นในการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการพัฒนาตนเองจนเกิดความชำนาญ มอบหมายการบ้านเป็นโจทย์ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามเป้าหมายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถนำแนวทางในการจัดการเรียนการสอนไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาของตนเองได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นทักษะการอิมโพรไวส์แซกโซโฟนแจ๊สของผู้เรียนในระดับปริญญาบัณฑิต ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญของการบรรเลงดนตรีแจ๊สจึงควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติรวมวงแจ๊ส หรือรายวิชาพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์ของเครื่องดนตรีชนิดอื่น เช่น การพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์เปียโนแจ๊ส หรือการพัฒนาทักษะการปฏิบัติแซกโซโฟน เพื่อตอบโจทย์การประกอบอาชีพในยุคสมัยปัจจุบัน เป็นต้น

2.2 การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากอาจารย์และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนสาขาและวิชาเอกดนตรีแจ๊ส ผู้สนจึงควรมีการเก็บข้อมูลจากนักดนตรีแจ๊สที่มีชื่อเสียงเพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมในการพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์จากประสบการณ์การทำงานจริง

2.3 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพของการเรียนการสอน โดยผลการศึกษาที่ได้รับออกมาแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะและกระบวนการที่ใช้จัดการศึกษาให้สอดคล้องต่อเนื้อหาหลักสูตรของสาขาและวิชาเอก ผู้ที่สนใจควรนำผลของการวิจัยและวิธีการจัดการเรียนการสอนนำไปศึกษาและจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาสาระของตนเองต่อไป

2.4 ผู้วิจัยศึกษาการเรียนการสอนทักษะการอิมโพรไวส์แซกโซโฟนแจ๊สในระดับปริญญาบัณฑิต ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่กำลังจะเข้าสู่สังคมของการทำงานหลังสำเร็จการศึกษา การจัดการเรียนการสอนมุ่งพัฒนาทักษะให้ผู้เรียนนำไปประกอบอาชีพในสังคม หากผู้ที่สนใจผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงช่วงวัยของผู้เรียนเพื่อที่จะเกิดพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสม เพราะทักษะการอิมโพรไวส์สามารถพัฒนาได้กับผู้เรียนได้ทุกช่วงวัย

เอกสารอ้างอิง

- กิตติธัช สำเภาทอง. (2555). พัฒนาการของไทยแลนด์แจ๊สคอมแพททิซันและผลกระทบต่อสังคมดนตรีแจ๊สในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2548 – 2554. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- กมลธรรม เกื้อบุตร. (2564). พัฒนาการดนตรีแจ๊สในบริบทการศึกษาไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 15(2), 428-442.
- ณัฐชา นัจจนาวากุล. (2555). ดนตรีฝรั่งในกรุงเทพฯ : พัฒนาการดนตรีตะวันตกในสังคมไทย ระหว่าง พ.ศ. 2384 – 2484. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- ฐานิศร์ สินธราตนะ. (2563). *สาระและแนวทางการจัดการเรียนรู้การอิมโพรไวส์แบบอิสระในระดับอุดมศึกษา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2541). *จิตวิทยาการสอนดนตรี*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2560). *วิธีวิทยาการสอนดนตรี*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แคมมณี. (2564). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 25). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565. (2565, 11 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 212 ง. หน้า 35-36.
- ปองภพ สุกตติวงศ์. (2556). *การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะคิดปฏิภาณดนตรีแจ๊สในคิกลักษณะบุคลิกลักษณะของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2562). *หลักและพื้นฐานการอุดมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พินสุตา สิริธรรี. (2557). *การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21*. สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน.
- วิพุธ ตั้งแต่ง. (2562). *กระบวนการเรียนการสอนกีตาร์แจ๊สระดับปริญญาบัณฑิตในประเทศไทย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ศักดิ์ระพี รักตประจิต. (2558). *การพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาดนตรีแจ๊สตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2543). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ : แสงสุทธิการพิมพ์.
- สมพงษ์ ทองคำ. (2544). *แจ๊สในประเทศไทย : กรณีศึกษาทำนองอิมโพรไวส์เซชันของเทวัญ ทรัพย์แสนยากร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล].
- องอาจ นัยพัฒน์. (2010). *การวัดประเมินในชั้นเรียน*. วิวัฒนาการและแนวคิดใหม่เพื่อพัฒนาการเรียนรู้. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒ วิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 2(3).
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). *หลักการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). โอเดียนสโตร์.
- Madaus, G. F., & Stufflebeam, D. L. (1989). *Educational Evaluation: Classic Works of Ralph W. Tyler*. Kluwer Academic Publishers.
- Gioia, T. (2011). *The history of jazz* (2nd ed.). Oxford University Press.

Karlin, M. S., & Berger, R. (1974). Individualizing instruction: A complete guide for diagnosis, planning, teaching and evaluation. Parker Publishing Company.

Steiner, E. (1988). *Methodology of theory building*. Educology Research Associates.